

JUSTITSMINISTERIET
Lovafdelingen

Dato: 11. oktober 2007
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2007-730-0545
Dok.: KHE40755

UDKAST

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven (Forsøgsordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. xxx af xxx 2007, foretages følgende ændring:

1. Efter § 33 indsættes:

”§ 33 a. Domstolsstyrelsen kan efter forhandling med præsidenten (på Bornholm dommeren) bestemme, at der ved en byret gennemføres forsøg med lydoptagelse af forklaringer under hovedforhandlingen i straffesager, jf. stk. 2-6, eller af rettens gengivelse af sådanne forklaringer, jf. stk. 7. Præsidenten (på Bornholm dommeren) kan efter drøftelse med Domstolsstyrelsen fastlægge nærmere retningslinjer for forsøget.

Stk. 2. Hvis der sker lydoptagelse af en forklaring, optegnes indholdet af forklaringen ikke i retsbogen og behøver ikke at gengives i dommens fremstilling af sagen, jf. dog stk. 4 og 5. Retten kan dog bestemme, at indholdet af forklaringen skal optegnes i retsbogen efter lovens almindelige regler.

Stk. 3. Tiltalte har adgang til at høre en lydoptagelse af en forklaring, medmindre tiltalte ikke havde adgang til at overvære forklaringen. Dette kan ske hos retten eller forsvareren. Lydoptagelser er i øvrigt ikke genstand for aktindsigt.

Stk. 4. Hvis byrettens dom ankes, eller hvis tiltalte eller anklagemyndigheden anmoder om det, optegnes indholdet af forklaringen i retsbogen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

efter lovens almindelige regler. Endvidere optegnes indholdet af forklaringen i retsbogen efter lovens almindelige regler ved meddelelse af aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring.

Stk. 5. Ved meddelelse af aktindsigt i dommen efter § 41 b skal retten i givet fald afgive en supplerende redegørelse, der i fornødent omfang gengiver de afgivne forklaringer. Redegørelsen anses som et bilag til dommen og optages endvidere i retsbogen.

Stk. 6. Lydoptagelser slettes 1 år efter sagens endelige afgørelse.

Stk. 7. Hvis der sker lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring, finder stk. 2-6 tilsvarende anvendelse.”

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2008.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Formål og baggrund

Formålet med lovforslaget er at indsætte en hjemmel i retsplejeloven, der gør det muligt at gennemføre en forsøgsordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager eller af rettens gengivelse (referat) af sådanne forklaringer.

Justitsministeriet har anmodet Strafferetsplejeudvalget om at foretage en generel gennemgang af retsplejelovens regler om protokollering (dvs. optegnelse i retsbogen af indholdet af de afgivne forklaringer) i straffesager. Formålet med forsøgsordningen, der i givet fald vil blive gennemført ved en eller flere byretter, er at indhøste erfaringer til brug for Strafferetsplejeudvalgets videre overvejelser om en revision af retsplejelovens regler om protokollering. Med den foreslåede forsøgsordning vil der ikke være taget stilling til, om f.eks. den teknologiske udvikling på kortere eller længere sigt vil kunne give anledning til at overveje nye ar-

bejdsmetoder ved domstolene, der ikke kræver særlig lovhjemmel, eksempelvis anvendelse af automatiseret talegenkendelse ("tale til tekst").

Den foreslåede forsøgsordning indeholder navnlig følgende elementer:

- Der sker lydoptagelse af forklaringer under hovedforhandlingen i straffesager eller af rettens gengivelse (referat) af sådanne forklaringer.
- Forklaringerne indføres som udgangspunkt ikke i retsbogen.
- Forklaringerne medtages som udgangspunkt kun i dommen i det omfang, det er nødvendigt at gengive forklaringerne i begrundelsen for dommen.
- Hver part (tiltalte og anklagemyndigheden) får adgang til lydoptagelsen, f.eks. til brug for overvejelser om eventuelt at anke byrettens dom.
- Tiltalte kan høre lydoptagelsen i retten eller hos sin forsvarer, men kan ikke få udleveret en kopi af optagelsen.
- Hver part (tiltalte og anklagemyndigheden) kan forlange, at forklaringen indføres i retsbogen, og forklaringen skal endvidere indføres i retsbogen ved anke og ved meddelelse af aktindsigt i retsbogstilførsler vedrørende forklaringen.
- I tilfælde af en anmodning om aktindsigt i dommen efter retsplejelovens § 41 b (om aktindsigt i domme og kendelser for enhver) suppleres dommen i givet fald med en gengivelse af forklaringerne svarende til, hvad der kræves efter retsplejelovens § 218 a, stk. 1.

Lovforslaget bygger på en anbefaling fra Strafferetsplejeudvalget.

2. Gældende ret

2.1. Protokollering af forklaringer

Ved afhøringer under hovedforhandlingen i straffesager i første instans optages det væsentligste af de afgivne udsagn i retsbogen, jf. retsplejelovens § 870, stk. 1. Dette gælder også for ankesager i landsretten, jf. henvisningen i retsplejelovens § 917 til kapitel 78, som § 870 står i.

Ved afhøringer i retten under efterforskningen i straffesager optages det væsentlige indhold af de afgivne forklaringer i retsbogen, og særlig vigtige dele af forklaringerne gengives så vidt muligt med den afhørtes egne ord, jf. retsplejelovens § 754, stk. 1, jf. § 751, stk. 1.

Denne såkaldte protokollering af forklaringer omfatter både tiltaltes forklaring og vidneforklaringer. Endvidere er forklaringer af syns- og skøns mænd omfattet, men der udmeldes sjældent syns- og skøns mænd i straffesager.

For så vidt angår forklaringer i retsmøder under efterforskningen gælder desuden, at den afhørte skal gives mulighed for at gøre sig bekendt med gengivelsen af forklaringen, og at den afhørtes eventuelle rettelser og tilføjelser skal medtages, jf. retsplejelovens § 754, stk. 1, jf. § 751, stk. 2. Ifølge forarbejderne behøver den afhørte ikke straks at gøres bekendt med gengivelsen af forklaringen. Det er tilstrækkeligt, at den afhørte gøres bekendt med, at han eller hun efterfølgende vil kunne henvende sig og få referatet oplæst eller udleveret til gennemsyn, jf. betænkning nr. 622/1971 side 45.

Protokolleringen indebærer, at der indføres et *referat* af de afgivne forklaringer i retsbogen. Der er således ikke tale om en fuldstændig eller ordret gengivelse af de afgivne forklaringer.

Protokolleringen er *rettens* ansvar. Den praktiske fremgangsmåde kan variere mellem forskellige retter og mellem forskellige dommere. Der kan både være tale om, at dommeren (retsformanden) dikterer referatet af forklaringen enten under retsmødet, mens den afhørte er til stede, eller efterfølgende, og om, at en retssekretær selvstændigt udarbejder et udkast til referat, der efterfølgende gennemgås og godkendes af dommeren (retsformanden).

Hvis referatet af en forklaring dikteres til diktafon eller lignende, skal diktatet snarest muligt skrives i retsbogen, jf. § 7 i bekendtgørelse nr. 235 af 13. maj 1976 om retsbøger, anvendelse af diktafon under retsmøder mv.

Ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 (Politi- og domstolsreform) blev der indsat regler i retsplejeloven om lyd- og billedoptagelse af forklaringer i retssager, jf. retsplejelovens § 186, stk. 2, 2. pkt., og stk. 3-6. Disse regler træder først i kraft efter justitsministerens nærmere bestemmelse, jf. § 106, stk. 3, 1. pkt., i lov nr. 538 af 8. juni 2006. Disse regler indebærer ingen ændringer af reglerne om protokollering af forklaringer i straffesager.

2.2. Udformningen af domme

Domme skal indeholde parternes påstande og en fremstilling af sagen, herunder i fornødent omfang en gengivelse af de afgivne forklaringer, samt angive de faktiske og retlige omstændigheder, der er lagt vægt på ved sagens afgørelse, jf. retsplejelovens § 218 a, stk. 1. Domme i straffesager skal endvidere indeholde en gengivelse af tiltalen.

Med hensyn til forståelsen af udtrykket ”en fremstilling af sagen, herunder i fornødent omfang en gengivelse af de afgivne forklaringer” fremgår det af forarbejderne, at der vil kunne være meget stor forskel på, hvor omfattende en sådan fremstilling af sagen bør være, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 646. I tilståelsessager vil en ganske kort fremstilling af sagen som regel være tilstrækkelig, og det samme vil ofte gælde i ankesager (både i civile sager og straffesager). I andre tilfælde vil det i høj grad afhænge af den konkrete sags omstændigheder (i faktisk og retlig henseende), hvor omfattende fremstillingen af sagen bør være. I mange straffesager vil der kun være behov for en kort fremstilling af sagen, eftersom dommen i straffesager desuden skal indeholde en gengivelse af tiltalen.

Særligt om udtrykket ”i fornødent omfang” anføres det i forarbejderne, at forklaringerne skal gengives, i det omfang det er nødvendigt, for at dommen kan ”stå alene”, dvs. kan forstås af personer, der ikke i øvrigt kender sagen, og som ikke har adgang til sagens dokumenter, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 646f. Behovet for at gengive de afgivne forklaringer i sagsfremstillingen vil bl.a. afhænge af, hvor udførligt forklaringerne omtales i dommens begrundelse (præmisserne). Dommen bør altid indeholde – eventuelt i præmisserne – i det mindste en helt kortfattet gengivelse af forklaringer, som har haft betydning for afgørelsen. Medmindre de afgivne forklaringer ikke har haft betydning for afgørelsen, er det således ikke tilstrækkeligt i dommen blot at angive, hvem der har afgivet forklaring, og så i øvrigt henvise til retsbogen. Derimod er der ikke noget til hinder for, at dommen kort gengiver essensen af de forklaringer, der har haft betydning for afgørelsen, samtidig med at retsbogen indeholder en mere udførlig gengivelse af disse forklaringer. Der kan efter omstændighederne også være behov for at gengive essensen af en forklaring, som retten har tilsidesat. I tilståelsessager vil det som regel være tilstrækkeligt at angive, at tiltalte har forklaret i overensstemmelse med tiltalen.

Det fremgår endvidere af forarbejderne, at kravene til affattelsen af domme, herunder kravet om, at dommen skal kunne ”stå alene”, skal ses i sammenhæng med den almindelige adgang til aktindsigt i domme (retsplejelovens § 41 b), jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 646.

Reglen om, at dommen skal angive de faktiske og retlige omstændigheder, der er lagt vægt på ved sagens afgørelse, uddybes for så vidt angår straffesager ved byret og landsret ved reglerne i retsplejelovens § 884, stk. 1 og 2, hvorefter retten i begrundelsen for dommen bl.a. skal angive de omstændigheder, som anses for bevist og lægges til grund for en domfældelse, henholdsvis de omstændigheder, som er en betingelse for straf, og som anses for at mangle eller for ikke at være bevist, eller de strafudelukkende omstændigheder, som anses for at foreligge.

3. Lovforslagets udformning

3.1. Strafferetsplejeudvalgets anbefaling

Ved kommissorium af 30. april 2004 har Justitsministeriet anmodet Strafferetsplejeudvalget om at foretage en generel gennemgang af retsplejelovens regler om protokollering i straffesager.

Efter kommissoriet skal udvalget på baggrund af gennemgangen overveje spørgsmålet om modernisering af reglerne om protokollering i straffesager ud fra en retssikkerhedsmæssig synsvinkel og under hensyntagen til de teknologiske muligheder.

Af kommissoriet fremgår, at Domstolsstyrelsen har peget på, at der kan være grund til at overveje, om protokolleringen i visse straffesager bør forenkles, således at forklaringer afgivet i retten ikke dikteres, men i stedet optages på lydmedium med mulighed for efterfølgende renskrivning til brug for anke, retsbogsudskrifter mv.

I overensstemmelse med en bemærkning i kommissoriet om bistand fra Domstolsstyrelsen har en arbejdsgruppe under Domstolsstyrelsen i marts 2006 afgivet en redegørelse om protokollering i straffesager, som bl.a. indeholder en beskrivelse af forskellige modeller for protokollering. Domstolsstyrelsen har ved fremsendelsen af redegørelsen til Strafferetsplejeudvalget tilbudt i givet fald at iværksætte supplerende undersøgelser og/eller forsøg, der nærmere kan belyse de tekniske muligheder, der kan gøres brug af ved protokollering i straffesager.

Efter en foreløbig drøftelse af kommissoriet har Strafferetsplejeudvalget herefter bl.a. besluttet at søge at få belyst de praktiske muligheder for lydoptagelse af forklaringer under hovedforhandlingen i straffesager.

Spørgsmålet om gennemførelsen af sådanne forsøg har i foråret 2007 været drøftet mellem Strafferetsplejeudvalget, Domstolsstyrelsen og Justitsministeriet.

Strafferetsplejeudvalget har herefter ved brev af 17. september 2007 til Justitsministeriet anbefalet, at der søges tilvejebragt lovhjælp til som led i en forsøgsordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager at fravige retsplejelovens regler om gengivelse af forklaringerne i retsbøgerne.

Udvalget anfører, at det må anses for centralt for udvalgets kommende overvejelser om udnyttelse af de teknologiske muligheder i forbindelse med protokollering, at sådanne muligheder kan belyses praktisk gennem forsøg.

Forsøg vedrørende protokollering til brug for udvalgets overvejelser om modernisering af retsplejelovens regler herom bør efter udvalgets opfattelse udformes sådan, at flest mulige aspekter af mulighederne for lettelse af protokollering gennem anvendelse af teknik afprøves. Forsøgene bør omfatte såvel anvendelse af lydoptageteknik som afprøvning af forskellige arbejdsgange i forbindelse hermed.

Forsøgene bør således under alle omstændigheder omfatte den rent praktisk-tekniske side af lydoptagelse af forklaringer i retsmøder. Væsentligere er dog de arbejdsgange, der benyttes, og det produkt, der kommer ud af dem.

Forsøg bør – for at opnå så realistiske erfaringer som muligt – gennemføres som driftsforsøg, dvs. gennemføres ved behandlingen af en række straffesager ved en eller flere byretter.

Strafferetsplejeudvalget skitserer herefter følgende model for sådanne forsøg:

- Forklaringer under hovedforhandlingen i straffesager i første instans optages på tidssvarende lydmedium.

- Der deltager ikke retssekretær i hovedforhandlingen af hensyn til protokollering.
- Dommeren gør kun notater om de afgivne forklaringer af hensyn til egen sagsbehandling/votering.
- Forklaringerne indføres som udgangspunkt ikke i retsbogen.
- Forklaringerne medtages som udgangspunkt kun i dommen i det omfang, det er nødvendigt at gengive forklaringerne i præmisserne.
- Lydoptagelsen stilles til parternes disposition til brug ved appelovervejelser.
- I tilfælde af anke – eller efter ønske i øvrigt fra en part – indføres forklaringerne i retsbogen.
- I tilfælde af en anmodning om aktindsigt i dommen efter retsplejelovens § 41 b suppleres dommen i givet fald med en gengivelse af forklaringerne svarende til, hvad der kræves efter retsplejelovens § 218 a, stk. 1.

Det er efter udvalgets opfattelse væsentligt, at forsøget også belyser anvendelsen af lydmediet til efterfølgende brug, herunder såvel tilgængeligheden for parterne og andre som efterfølgende renskrift (protokollering).

Strafferetsplejeudvalget anfører endvidere, at forsøgene bør gennemføres på en sådan måde, at der tages de nødvendige hensyn til parterne mv. Det bør således ved forsøgene forudsættes, *at* gennemførelsen forestås af Domstolsstyrelsen i samarbejde med den eller de pågældende retter, *at* vedkommende retspræsident godkender retningslinjerne for det enkelte forsøg, *at* retten efter sagens karakter kan beslutte, at der skal foretages sædvanlig protokollering, *at* en part uden angivelse af begrundelse skal kunne forlange en udskrift af forklaringerne, der opfylder de gældende krav til retsbøger, *at* anklagemyndigheden og forsvareren uden angivelse af begrundelse skal kunne forlange en kopi af en lydoptagelse af forklaringer som alternativ til en skriftlig gengivelse, f.eks. til brug ved ankeovervejelser, og *at* dommen i tilfælde af en anmodning om aktindsigt i dommen efter retsplejelovens § 41 b i givet fald suppleres med en gengivelse af forklaringerne svarende til, hvad der kræves efter retsplejelovens § 218 a, stk. 1.

3.2. Justitsministeriets overvejelser

Som det fremgår af pkt. 3.1 ovenfor, har Justitsministeriet anmodet Strafferetsplejeudvalget om at foretage en generel gennemgang af retsplejelovens regler om protokollering i straffesager.

Justitsministeriet er enig med Strafferetsplejeudvalget i, at det vil være hensigtsmæssigt at gennemføre forsøg med lydoptagelse af forklaringer i straffesager, således at erfaringerne fra forsøgene kan indgå i udvalgets videre overvejelser om en revision af retsplejelovens regler om protokollering i straffesager.

Justitsministeriet er endvidere enig med Strafferetsplejeudvalget i, at der for at opnå det fulde udbytte af sådanne forsøg bør være mulighed for som led i forsøgsordningen i et vist omfang at fravige de gældende regler i retsplejeloven om protokollering og om gengivelse af forklaringerne i dommen.

En forsøgsordning, hvor der sker lydoptagelse af forklaringer under hovedforhandlingen, men kun optegnelse i retsbogen, hvis en part anmoder om det, vil således bl.a. give mulighed for en realistisk vurdering af hyppigheden af sådanne anmodninger og af anmodninger om adgang til lydoptagelsen. Dette vil også give mulighed for at vurdere, om og i givet fald i hvilket omfang en sådan ordning med lydoptagelse og begrænset protokollering samlet set vil være ressourcebesparende for retten eller parterne.

På denne baggrund foreslås det at indsætte en hjemmel i retsplejeloven til at gennemføre forsøg med lydoptagelse af forklaringer, der afgives under hovedforhandlingen af en straffesag i første instans. Det foreslås, at når der som led i sådanne forsøg sker lydoptagelse af en forklaring, optegnes indholdet af forklaringen som udgangspunkt ikke i retsbogen og behøver ikke at gengives i dommens fremstilling af sagen.

Med forslaget fraviges retsplejelovens § 870, stk. 1, om optegnelse i retsbogen af indholdet af forklaringen og retsplejelovens § 218 a, stk. 1, 1. pkt., for så vidt angår gengivelse af forklaringen i dommens sagsfremstilling. Forslaget giver derimod ikke mulighed for at fravige den del af § 218 a, stk. 1, 1. pkt., der angår kravet om at angive de faktiske og retlige omstændigheder, der er lagt vægt på ved sagens afgørelse ("præmisserne"), i dommen. Der stilles således samme krav til dommens præmisser i straffesager, der er omfattet af forsøgsordningen, som i andre straffesa-

ger, herunder med hensyn til i givet fald i fornødent omfang at gengive (dele af) indholdet af en forklaring i præmisserne.

Justitsministeriet er endvidere enig med Strafferetsplejeudvalget i, at forsøgene bør gennemføres på en sådan måde, at der tages de nødvendige hensyn til parterne mv.

Det foreslås derfor, at en part (dvs. tiltalte og anklagemyndigheden) har adgang til at gøre sig bekendt med lydoptagelsen og uden særlig begrundelse kan forlange, at retten gengiver forklaringen i retsbogen. Forklaringen skal endvidere gengives i retsbogen ved anke og ved meddelelse af aktindsigt i retsbogstilførsler vedrørende forklaringen, jf. navnlig retsplejelovens § 41 d om aktindsigt for forurettede og for personer, der har en individuel, væsentlig interesse i et retsspørgsmål, og hvor aktindsigten har betydning for vurderingen af det pågældende retsspørgsmål.

Endvidere foreslås det, at dommen i tilfælde af en anmodning om aktindsigt i dommen efter retsplejelovens § 41 b om aktindsigt for enhver i givet fald i fornødent omfang skal suppleres med en gengivelse af forklaringerne svarende til, hvad der kræves efter retsplejelovens § 218 a, stk. 1.

Domstolsstyrelsen har over for Justitsministeriet peget på, at det vil være hensigtsmæssigt også at give mulighed for forsøg med, at rettens gengivelse (referat) af en forklaring lydoptages, men kun renskrives (indføres i retsbogen), hvis der fremsættes anmodning herom.

Justitsministeriet er enig i, at dette vil give et bedre grundlag for at vurdere alle aspekter af lydoptagelse i forbindelse med protokollering og dermed et bedre grundlag for Strafferetsplejeudvalgets videre overvejelser. Det foreslås derfor, at der som led i forsøgsordningen også bliver mulighed for at lydoptage ikke selve forklaringen, men alene rettens gengivelse heraf. De foreslåede regler med hensyn til optegnelse i retsbogen og medtagelse i dommens sagsfremstilling, parternes adgang til lydoptagelsen, aktindsigt mv. finder også anvendelse på sådanne lydoptagelser af rettens gengivelse af forklaringer.

Der henvises til lovforslagets § 1 (forslag til retsplejelovens § 33 a) og bemærkningerne hertil.

Det bemærkes, at den foreslåede bestemmelse alene har til formål at give mulighed for under en forsøgsordning at vurdere alle aspekter af anvendelsen af lydoptagelse af forklaringer i straffesager til brug for Strafferechtsplejeudvalgets videre overvejelser om en revision af retsplejelovens regler om protokollering. Der er ikke hermed taget stilling til, hvordan en permanent ordning med anvendelse af lydoptagelse af forklaringer i straffesager i givet fald bør udformes. Der vil blive taget stilling hertil i lyset af udvalgets videre overvejelser.

Det bemærkes endvidere, at formålet med lovforslaget er at tilvejebringe hjemmel til i et vist omfang på forsøgsbasis at fravige de gældende regler i retsplejeloven om protokollering og affattelsen af domme. Som nævnt under pkt. 1 ovenfor er der ikke hermed taget stilling til, om f.eks. den teknologiske udvikling på kortere eller længere sigt vil kunne give anledning til at overveje nye arbejdsmetoder ved domstolene, der ikke kræver særlig lovhjemmel, eksempelvis anvendelse af automatiseret talegenkendelse ("tale til tekst").

4. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser mv.

Med lovforslaget gøres det muligt at gennemføre en forsøgsordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager.

Lovforslaget skønnes ikke at medføre økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige af betydning.

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for borgerne eller erhvervslivet.

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser og indeholder ikke EU-retlige aspekter.

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og	Ingen	Ingen

regioner		
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

5. Høring

Et udkast til lovforslaget har været sendt til høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre og Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Foreningen af Offentlige Anklagere, Politiforbundet i Danmark, Advokatrådet, Landsforeningen af Beskikkede Advokater, Institut for Menneskerettigheder, Retssikkerhedsfonden og Dansk Retspolitisk Forening.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Det foreslås at indsætte en hjemmel i retsplejeloven til at gennemføre en forsøgsordning med lydoptagelse af forklaringer under hovedforhandlingen i straffesager eller af rettens gengivelse af sådanne forklaringer. Hjemmelsbestemmelsen foreslås indsat som en ny § 33 a i retsplejelovens kapitel 3, der angår retsbøger og sagens dokumenter.

Det foreslås i *stk. 1, 1. pkt.*, at Domstolsstyrelsen efter forhandling med præsidenten (på Bornholm dommeren) skal kunne bestemme, at der ved en byret gennemføres forsøg med lydoptagelse af forklaringer under hovedforhandlingen i straffesager, jf. stk. 2-6, eller af rettens gengivelse af sådanne forklaringer, jf. stk. 7.

Domstolsstyrelsen vil således bl.a. – efter forhandling med den eller de pågældende retspræsidenter (på Bornholm dommeren) – skulle tage stilling til, om forsøg bør gennemføres ved en eller flere byretter, og om forsøg med lydoptagelse af selve forklaringerne, jf. stk. 2-6, og forsøg med lydoptagelse af rettens gengivelse af forklaringerne, jf. stk. 7, bør gennemføres ved de samme eller forskellige byretter. Domstolsstyrelsen har oplyst, at styrelsen i givet fald forventer at iværksætte forsøg med lydoptagelse af forklaringerne ved 2-3 byretter og forsøg med lydoptagelse af rettens gengivelse af forklaringerne ved 3-5 byretter, men således at de to former for forsøg helt eller delvis gennemføres ved de samme byretter. Domstolsstyrelsen fastlægger endvidere forsøgsperioden, som kan være forskellig for forskellige byretter. Domstolsstyrelsen vil senere – efter forhandling med de berørte embedschefer – kunne udvide forsøget til yderligere byretter og/eller forlænge forsøgsperioden ved en byret, der allerede er omfattet af forsøgsordningen.

I tilknytning hertil foreslås det i 2. pkt., at præsidenten (på Bornholm dommeren) efter drøftelse med Domstolsstyrelsen skal kunne fastlægge nærmere retningslinjer for forsøget ved den pågældende byret. Det vil i retningslinjerne bl.a. kunne bestemmes, om forsøget skal omfatte alle typer af straffesager ved den pågældende byret, eller om visse typer af straffesager skal være undtaget fra forsøgsordningen. Hvis forsøgene ved den pågældende byret omfatter både lydoptagelse af selve forklaringerne og af rettens gengivelse af forklaringerne, vil retningslinjerne også kunne indeholde bestemmelser om fordelingen af straffesagerne mellem de to delforsøg. Retningslinjerne vil løbende kunne justeres.

Det forudsættes, at Domstolsstyrelsen i fornødent omfang løbende drøfter forsøgenes tilrettelæggelse med Strafferetsplejeudvalget, således at der eventuelt kan ske justeringer med henblik på at få det bedste grundlag for Strafferetsplejeudvalgets videre overvejelser om en revision af retsplejelovens regler om protokollering i straffesager.

Det forudsættes endvidere, at Domstolsstyrelsen efter nærmere aftale med Strafferetsplejeudvalget varetager afrapporteringen af resultaterne af forsøgene. Det vil i givet fald kunne aftales, at der sker en delafrapportering undervejs i forsøgsperioden.

Der foreslås i stk. 2-6 nærmere regler om protokollering og aktindsigt mv., når der er sket lydoptagelse af en forklaring som led i forsøgsordningen. I medfør af det foreslåede stk. 7 finder de foreslåede regler tilsva-

rende anvendelse, når der er sket lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring som led i forsøgsordningen. Reglerne i stk. 2-6 og stk. 7 finder anvendelse, når der rent faktisk er sket lydoptagelse af en forklaring – henholdsvis af rettens gengivelse af en forklaring – og dette er sket som led i forsøgsordningen som fastlagt i stk. 1.

Hvis der f.eks. på grund af nedbrud eller fejlbetjening af optageudstyret ikke er sket lydoptagelse af en given forklaring henholdsvis af rettens gengivelse heraf, finder stk. 2-6 henholdsvis stk. 7 ikke anvendelse med hensyn til den pågældende forklaring. Dette udelukker ikke, at stk. 2-6 eller stk. 7 kan finde anvendelse med hensyn til andre forklaringer i samme sag.

Stk. 2-6 eller stk. 7 finder heller ikke anvendelse i tilfælde, hvor der måtte være foretaget lydoptagelse af en forklaring eller af rettens gengivelse heraf uden for rammerne af forsøgsordningen som fastlagt i stk. 1, f.eks. ved en byret, der ikke er omfattet af forsøgsordningen.

Hvis der sker lydoptagelse af en forklaring, optegnes indholdet af forklaringen som udgangspunkt ikke i retsbogen og behøver ikke at gengives i dommens fremstilling af sagen, jf. *stk. 2, 1. pkt.* Hermed fraviges retsplejelovens § 870, stk. 1, om optegnelse i retsbogen af indholdet af forklaringen og retsplejelovens § 218 a, stk. 1, 1. pkt., for så vidt angår gengivelse af forklaringen i dommens sagsfremstilling.

Den foreslåede regel giver derimod ikke mulighed for at fravige den del af § 218 a, stk. 1, 1. pkt., der angår kravet om at angive de faktiske og retlige omstændigheder, der er lagt vægt på ved sagens afgørelse ("præmisserne"), i dommen. Der stilles således samme krav til dommens præmisser i straffesager, der er omfattet af forsøgsordningen, som i andre straffesager, herunder med hensyn til i givet fald i fornødent omfang at gengive (dele af) indholdet af en forklaring i præmisserne.

Det foreslåede stk. 4 indeholder regler om, hvornår indholdet af en forklaring skal optegnes i retsbogen, uanset at der er sket lydoptagelse. Det foreslåede stk. 5 indeholder regler om, hvornår der skal afgives en supplerende redegørelse med en gengivelse af forklaringerne svarende til kravene til dommens sagsfremstilling efter § 218 a, stk. 1, 1. pkt. Der henvises herom til bemærkningerne til de foreslåede stk. 4 og 5 nedenfor.

Herudover foreslås det i stk. 2, 2. pkt., mere generelt, at retten kan bestemme, at indholdet af forklaringen skal optegnes i retsbogen efter retsplejelovens almindelige regler, dvs. § 870, stk. 1.

Bestemmelsen giver mulighed for, hvis det måtte vise sig relevant, at tilrettelægge forsøgsordningen sådan, at der i visse sager sker både lydoptagelse og traditionel protokollering i retsbogen. Det forudsættes, at det i givet fald vil fremgå af de retningslinjer, som retspræsidenten (på Bornholm dommeren) kan fastlægge efter drøftelse med Domstolsstyrelsen, jf. det foreslåede stk. 1, 2. pkt., hvis en del af forsøget skal gennemføres på denne måde.

Bestemmelsen giver endvidere mulighed for, at retten – uanset de generelle retningslinjer for forsøgsordningen – konkret kan beslutte, at en forklaring eller alle forklaringerne i en bestemt sag skal protokolleres i retsbogen på sædvanlig måde, uanset at der også sker lydoptagelse af forklaringen. Der foreslås ikke bestemte kriterier for, hvornår retten kan træffe bestemmelse om protokollering, og det vil således bero på rettens skøn, om f.eks. sagens karakter taler herfor. Rettens beslutning om, hvorvidt der skal ske protokollering efter stk. 2, 2. pkt., er en judiciel afgørelse, der som udgangspunkt ikke kan kæres, jf. retsplejelovens § 968, stk. 4, om kære af beslutninger, der afsiges under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse.

Det bemærkes, at fravigelsen af § 218 a, stk. 1, 1. pkt., om gengivelsen af forklaringerne i dommens sagsfremstilling ligeledes er fakultativ for retten, jf. formuleringen ”behøver ikke at gengives”. Det står således retten frit for i givet fald at gengive en eller flere forklaringer i dommens sagsfremstilling, uanset at der er sket lydoptagelse af disse forklaringer.

Det foreslåede *stk. 3* angår adgangen til selve lydoptagelsen. Stk. 3 er udformet på samme måde som retsplejelovens § 186, stk. 4 (der ikke er trådt i kraft), om gennemsyn af billed- og lydoptagelser, der er foretaget i medfør af § 186, stk. 3 (der heller ikke er trådt i kraft), med de forenklinger, der følger af, at den foreslåede forsøgsordning alene omfatter straffesager og kun lydoptagelser (og altså hverken civile sager eller billedoptagelser).

Det foreslås i stk. 3, 1. pkt., at tiltalte har adgang til at høre en lydoptagelse af en forklaring, medmindre tiltalte ikke havde adgang til at overvære forklaringen. Når tiltalte har skullet forlade retssalen under en for-

klaring og derfor ikke har hørt forklaringen, jf. retsplejelovens § 856, har tiltalte således ikke adgang til at høre lydoptagelsen af den pågældende forklaring efter det foreslåede stk. 3. Hvis tiltalte nok har skullet forlade retssalen under en forklaring, jf. retsplejelovens § 856, men har hørt forklaringen via lydtransmission til et sidelokale, har tiltalte derimod sædvanlig adgang til senere at høre lydoptagelsen efter det foreslåede stk. 3.

Udtrykket ”tiltalte” omfatter personer, der på det tidspunkt, hvor forklaringen blev afgivet, var tiltalt i sagen. Det er uden betydning, om den pågældende er ”tiltalt” på det tidspunkt, hvor der anmodes om adgang til at høre lydoptagelsen, eller om den pågældende i mellemtiden er blevet domfældt eller frifundet. Der foreslås ikke anden tidsmæssig grænse for tiltaltes adgang til at høre lydoptagelsen end den, der følger af forslaget om, at optagelsen skal slettes 1 år efter sagens endelige afgørelse, jf. nedenfor om det foreslåede stk. 6.

Det foreslås i stk. 3, 2. *pkt.*, at tiltaltes gennemlytning af en lydoptagelse af en forklaring kan ske hos retten eller forsvareren. Forsvareren kan således få udleveret en kopi af lydoptagelsen og må lade tiltalte høre optagelsen. Forsvareren må derimod ikke overlade en kopi af lydoptagelsen til tiltalte eller andre. Tiltalte kan endvidere høre lydoptagelsen hos retten, hvilket normalt kun vil være relevant i tilfælde, hvor tiltalte ikke har en forsvarer.

Det foreslås i stk. 3, 3. *pkt.*, at lydoptagelser i øvrigt ikke er genstand for aktindsigt. Retsplejelovens almindelige regler om aktindsigt i sagens dokumenter gælder således ikke for lydoptagelser af forklaringer under den foreslåede forsøgsordning. I stedet gælder de foreslåede regler i 1. og 2. *pkt.* (samt det foreslåede stk. 4 om optegnelse i retsbogen af indholdet af en forklaring, der er lydoptaget).

Det er forudsat, at anklagemyndigheden efter anmodning skal have udleveret en kopi af lydoptagelsen. Der foreslås ikke nogen lovbestemmelse herom, hvilket er i overensstemmelse med lovgivningspraksis på retsplejelovens område med hensyn til anklagemyndighedens adgang til at få kopi af retsbogstilførsler, sagens dokumenter mv.

Det foreslåede *stk. 4* angår protokollering af en forklaringen i retsbogen i tilfælde af anke, efter anmodning fra tiltalte eller anklagemyndigheden og i øvrigt ved meddelelse af aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrøren-

de forklaringen. Den foreslåede regel skal sikre, at forsøgsordningen ikke forringer adgangen til aktindsigt i retsbogen.

Det foreslås i *1. pkt.*, at indholdet af forklaringen skal optegnes i retsbogen efter retsplejelovens almindelige regler, hvis byrettens dom ankes. Det foreslås endvidere, at tiltalte og anklagemyndigheden hver især kan forlange, at indholdet af forklaringen optegnes i retsbogen efter retsplejelovens almindelige regler. En anmodning om protokollering af en forklaring i retsbogen behøver ikke at være begrundet. Forklaringen skal i givet fald optegnes i retsbogen i referatform, jf. retsplejelovens § 870, stk. 1, og der vil således ikke være tale om en fuldstændig, ordret gengivelse af forklaringen.

Indholdet af forklaringen skal endvidere optegnes i retsbogen i referatform ved meddelelse af aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring, jf. *2. pkt.* Denne bestemmelse vil være relevant, når andre end tiltalte efter regler i retsplejeloven anmoder om og får meddelt aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring.

Adgang til aktindsigt i indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen tilkommer navnlig forurettede i en afsluttet straffesag samt den, der har en individuel, væsentlig interesse i et retsspørgsmål, når aktindsigt i en afsluttet straffesag har betydning for vurderingen af det pågældende retsspørgsmål, jf. retsplejelovens § 41 d, stk. 1. Endvidere har journalister adgang til aktindsigt i indførsler i retsbogen, jf. retsplejelovens § 41 f, stk. 5.

Det foreslåede stk. 4, 2. pkt., indebærer, at når en person anmoder om aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende nærmere angivne forklaringer, skal retten optegne et referat af forklaringerne i retsbogen, hvis den pågældende vil have ret til aktindsigt i en sådan retsbogsindførsel.

Anmodninger om aktindsigt i straffesager efter retsplejelovens § 41 d indgives til politidirektøren, jf. retsplejelovens § 41 e, stk. 2. Når politidirektøren modtager en anmodning om aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring, der er lydoptaget, vil politidirektøren indledningsvis skulle vurdere, om anmodningen er fremsat af en person, der har ret til aktindsigt i indførsler i retsbøgerne vedrørende forklaringen. Er dette tilfældet, vil politidirektøren skulle underrette retten om anmodningen, således at retten kan optegne indholdet af forklaringen i retsbogen. Politidirektøren kan dog undlade at underrette retten om anmodningen, hvis reglerne om begrænsning i adgangen til aktindsigt (f.eks. undtagelse

af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, jf. retsplejelovens § 41 d, stk. 3, nr. 3), ville udelukke, at den pågældende fik aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende forklaringen. Politidirektøren behøver dog ikke allerede indledningsvis at foretage en tilbundsående vurdering af, i hvilket omfang den pågældende vil have adgang til aktindsigt i den optegnelse af forklaringen, som i givet fald foretages. I de tilfælde, hvor politidirektøren underretter retten om anmodningen med henblik på, at retten optegner indholdet af forklaringen i retsbogen, træffer politidirektøren således først endelig afgørelse om, hvorvidt og i givet fald i hvilket omfang anmodningen om aktindsigt skal imødekommes, efter at indholdet af forklaringen er optegnet i retsbogen.

Der foreslås ikke anden tidsmæssig grænse for adgangen til få indholdet af en forklaring optegnet i retsbogen end den, der følger af forslaget om, at optagelsen skal slettes 1 år efter sagens endelige afgørelse, jf. nedenfor om det foreslåede stk. 6.

Med henblik på at sikre, at forsøgsordningen ikke forringer offentlighedens mulighed for at gøre sig bekendt med domme i straffesager, foreslås det i *stk. 5*, at retten ved meddelelse af aktindsigt i dommen efter retsplejelovens § 41 b om aktindsigt for enhver i givet fald skal afgive en supplerende redegørelse, der i fornødent omfang gengiver de afgivne forklaringer.

Bestemmelsen indebærer, at dommen i givet fald skal ledsages af en supplerende redegørelse, således at dommen og den supplerende redegørelse tilsammen opfylder kravet i retsplejelovens § 218 a, stk. 1, 1. pkt., om, at dommens sagsfremstilling ”i fornødent omfang [skal indeholde] en gengivelse af de afgivne forklaringer”.

Det vil afhænge af omstændighederne i den konkrete sag og af, hvordan retten har affattet dommen, hvor omfattende den supplerende redegørelse skal være. Hvis dommen i forvejen opfylder kravene i retsplejelovens § 218 a, stk. 1, 1. pkt. – f.eks. fordi forklaringerne i fornødent omfang er gengivet i dommens præmisser, eller fordi retten har benyttet sig af den fakultative adgang til at gengive forklaringerne i dommens sagsfremstilling, selv om der sker lydoptagelse af forklaringerne – vil der ikke skulle udarbejdes nogen supplerende redegørelse.

Med hensyn til, hvad der nærmere ligger i, at forklaringerne ”i fornødent omfang” skal gengives i dommens sagsfremstilling, henvises til pkt. 2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Den supplerende redegørelse anses som et bilag til dommen og optages endvidere i retsbogen, jf. det foreslåede stk. 5, 2. pkt. Denne bestemmelse er udformet på samme måde som retsplejelovens § 218 a, stk. 3, 4. pkt., der vedrører den supplerende redegørelse, som retten skal afgive, hvis en dom i en civil sag, der er affattet uden fuldstændig sagsfremstilling, ankes.

Bestemmelsen indebærer, at den supplerende redegørelse i relation til aktindsigt og i andre henseender anses som en del af dommen, og at redegørelsen desuden skal optages i retsbogen.

Det foreslås i *stk. 6*, at lydoptagelser, der er foretaget som led i den foreslåede forsøgsordning, skal slettes 1 år efter sagens endelige afgørelse. Forslaget indebærer, at lydoptagelserne skal opbevares indtil dette tidspunkt, og at de derefter skal slettes. Den foreslåede regel vil gælde forud for de generelle regler i anden lovgivning om opbevaring og arkivering af retternes dokumenter mv.

Den foreslåede etårsgrænse er i overensstemmelse med, hvad der i forarbejderne til retsplejelovens § 33, stk. 2, er forudsat som udgangspunkt for justitsministerens fastsættelse af regler om opbevaring af billed- og lydoptagelser i medfør af retsplejelovens § 186, stk. 3 (der endnu ikke er trådt i kraft), jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, side 5339.

Reglen om sletning af lydoptagelser omfatter alle eksemplarer, herunder kopier, som er udleveret til anklagemyndigheden eller en forsvarer.

En lydoptagelse må anses for ”slettet”, selv om det ved anvendelse af særlige, ikke gængse programmer eventuelt vil være muligt at genskabe lydoptagelsen ud fra det pågældende lydmedium (f.eks. bånd eller disk). Samtidig forudsættes det, at der ved den endelige kassation af et lydmedium sker sikker destruktion, således at lydoptagelsen herefter under ingen omstændigheder senere vil kunne genskabes.

Det foreslås i *stk. 7*, at de foreslåede regler i stk. 2-6 om protokollering og aktindsigt mv. finder tilsvarende anvendelse, hvis der som led i for-

søgsordningen sker lydoptagelse af rettens gengivelse (referat) af en forklaring.

De foreslåede regler i stk. 2, 4 og 5 om protokollering og affattelsen af dommens sagsfremstilling gælder således også, når der (alene) er sket lydoptagelse af rettens gengivelse af forklaringen og ikke af selve forklaringen. Der henvises herom til bemærkningerne ovenfor.

Endvidere finder de foreslåede regler i stk. 3 og 6 om parternes adgang til lydoptagelser og om sletning af lydoptagelser tilsvarende anvendelse på lydoptagelser af rettens gengivelse af en forklaring. Dette gælder også, hvis der er sket lydoptagelse både af selve forklaringen og af rettens gengivelse af forklaringen. Om stk. 3 og 6 henvises i øvrigt til bemærkningerne ovenfor.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. januar 2008, således at søgsordningen kan iværksættes snarest muligt med henblik på, at de indhøstede erfaringer kan indgå i Strafferetsplejeudvalgets videre overvejelser om en revision af retsplejelovens regler om protokollering i straffesager.

Til § 3

Bestemmelsen angår lovens territoriale gyldighed.